

L'ERETA TALLER. CONVERSA AMB JAUME ALUJA

Francesc GABARRELL

Impassible, en permanent equilibri al llindar del Tòtem, el Jaume Aluja contempla la transformació que està sofrint el carrer Cavallers i qui sap si recorda els primers anys en què el barri va començar el seu procés de canvi; uns temps en els quals regentava una petita llibreria a la plaça l'Ereta i en què ell era un dels protagonistes de la dinamització d'un entorn a anys llum de l'estat actual, un indret vinculat a l'espai concèntric de la mateixa plaça i a l'acció cultural que, indirectament, provocava l'existència de l'Estudi General de Lleida a l'antic convent del Roser.

L'hem vist molts cops en aquesta posició, però avui, esperonats per les ganes de l'Albert Velasco, no deixarem passar l'ocasió d'escoltar els seus records de l'Ereta.

— La Llibreria l'Ereta va néixer l'any 1978 en un moment en què, a Lleida, només hi havia les clàssiques llibreries de caire tradicional, dedicades exclusivament al comerç i que no duien a terme cap activitat paral·lela. En aquells moments la llibreria funcionava, també, com a punt de trobada on la gent intercanviava temes i opinions, dels quals molts cops se'n derivava algun tipus d'activitat, acció o mostra al voltant, inicialment, del món del llibre.

— Estava estructurada en tres espais diferents: la planta baixa, que era purament la llibreria; el primer pis, que era el que pròpiament feia les funcions de punt de trobada, i on la gent xerrava i fins i tot podia fer un cafè (hi teníem, també, una zona dedicada al còmic i al llibre vell) i, finalment, el segon pis, condicionat com una petita sala d'exposicions.

No volem anar més amunt o més avall. Aturem el Jaume en aquesta planta i parlem d'aquest espai expositiu en la seva primera època, que va des de l'any 1978 fins al 1981.

— Al començament aquest darrer espai s'omplia sense una programació estable, és a dir, que les exposicions es feien a partir del treball de coneguts o de gent que passava per allí, partint sempre de l'intercanvi d'idees i projectes a la mateixa llibreria.

— L'any 1978 realitzem la primera exposició, una col·lectiva d'artistes joves molt informal en què participaren Montse Ruiz, X. Vilalta, Jesús Mauri, Sandoval, Antoni Abad, Heracli Astudillo, Michel, Albert Bayona, Manel, M. A. Portuguès, Jaume Ollé, L.S. i B, Crossa, Flora Martín i Manuel Tresàncez.

— El mateix any 1978, Gallardo, dibuixant del *Makoki*, exposa a la sala, i l'any següent, el 1979, ho fa Fèlix Lahoz i Pep Segon, ara a TV3, en uns moments en què estudiava a la universitat i tocava el tema de la poesia visual.

— L'any 1980 organitzem una exposició d'art popular xilè, feta per dones de presos polítics d'aquell país. Tot plegat, amb un to absolutament naïf.

Per uns moments em veig molt jove contemplant la portada d'un disc de Quilapayun a través del clàssic forat de bala que sempre semblava haver-hi a l'aparador de l'Orley.

Els records m'han fet perdre el fil, però el Jaume, incançable, aconsegueix portar-me de nou al seu passat.

Relloige Solar.
Obra de Carles Porta.

— Aquell mateix any mostrarem sengles exposicions de ceràmica moderna, una a càrrec de Núria Miralbell i, l'altra, de la ma de Carles Torrent i Xavier Calomarde, dos creadors d'Olot que ompliren la sala de roca volcànica en forma de petits volcans, d'on feien sorgir les peces exposades.

— Una exposició de gravats de Sandoval, cap a finals del 1980 i principis del 1981, tanca aquesta primera època, marcada per una filosofia oberta que intentava donar el màxim de participació a tothom.

— Tot i aquestes exposicions, però, en general aquests són temps en què s'incidia més en les presentacions de llibres i les accions a l'Ereta. Recordo especialment un Sant Jordi de l'any 1979 (o era el 1980) en què la gent del Vibora van fer un còmic en directe a l'entorn de la mateixa plaça.

— Són moments en els quals es comença a dinamitzar la plaça com a nucli d'activitats. Cal tenir en compte que en aquells moments tot el centre històric no estava com ara, i era molt important la presència de la Universitat, tant a nivell social com intel·lectual, sobretot per la plaça l'Ereta.

— L'exemple més clar d'aquesta funció de la llibreria com a punt de trobada i participació de noves idees el vàrem tenir en el grup d'artistes agrupats a l'entorn del FSAPC —Federació Sindical d'Artistes Plàstics de Catalunya— entre els quals destacava Rosa Siré, que es reunien periòdicament al nostre

espai. Des d'allí generaren tot un seguit d'activitats i encerclaren la plaça en una línia de dinamització cultural molt important.

— Una de les activitats més recordades i famoses del FSAPC fou una mena de mercat d'art a l'Ereta, on els artistes treien les seves obres al carrer per entrar en contacte directe amb el públic.

— Aquest projecte, però, aviat l'abandonen els artistes de caire, diguem-ne, més reconegut, i prenen el seu relleu creadors de tarannà més comercial, molts dels quals conformen l'actual nucli d'Arts de Ponent, com ara Màrius Carretero o el mateix Sandoval.

— De fet, els artistes més antics de l'associació Arts de Ponent, i d'altres que ara l'han abandonada, venien a l'Ereta, i allí és on varen començar a funcionar de forma estable i es donaren a conèixer.

A aquestes altures de la conversa la història de la llibreria l'Ereta sofreix un punt d'inflexió, un lleuger canvi de trajectòria que ens condueix a la seva segona època, sens dubte la més interessant, que inclou el naixement i mort d'un espai expositiu anomenat l'Ereta Taller ens els anys que van des del 1981 fins al 1984.

— L'any 1981 l'Estudi General organitza una taula rodona sobre el món de l'art i les galeries, i és allí on es planteja la necessitat de l'existència d'una galeria d'art jove, amb una programació estable i una línia més o menys coherent.

Muntatge:
Solstici d'Estiu.

Foto: Jaume Aluja

— Eren moments en què a Lleida hi havia el Cop d'Ull, la Galeria Terraferma i algun bar que feia exposicions esporàdiques. Amb el Víctor Siurana es parla de la necessitat real d'un nou espai d'aquestes característiques, i és en aquell moment quan neix i es planifica el que uns dies més tard esdevindria L'Ereta Taller.

— L'espai endega una doble línia d'acció. D'una banda, es pretén difondre els artistes lleidatans que comencen a endinsar-se en el món de l'art, i de l'altra, es pretén recuperar creadors més reconeguts però que no havien tingut l'ocasió d'exposar a Lleida des de feia temps.

— En la programació de L'Ereta Taller hi participen Víctor Siurana, Albert Coma Estadella i Jaume Vallcorba Plana, professor de literatura catalana a l'Estudi C.A. General i director de l'editorial Quaderns Crema. El Víctor i l'Albert, però, també col·laboraren en el disseny de la sala, que havia de permetre fer exposicions de pintura, escultura i intervencions.

— El treball de tots plegats permet, els primers tres anys, treballar a partir d'una programació planificada. El darrer any, però, la improvisació esdevé ja la base sobre la qual se sustenta el programa expositiu de l'espai.

Arribats a aquest punt, l'ombra de l'omnipresent Petite Galerie comença a planar per sobre l'esperit de la conversa. La referència és inevitable, sobretot en una ciutat com ara Lleida, tan mancada de referents culturals i artístics.

— L'Ereta Taller, en certa forma, pren el relleu de la Petite Galerie, no volgutament, però sí a nivell d'intencionalitat i esperit.

La llista de noms que participen d'aquest esperit resulta, si més no, impressionant, i més tenint en compte el marc de l'època en què se circumscriuen.

— El primer any de L'Ereta Taller, el 1981, Antoni Abad, amb la col·laboració de Miquel Coiduras, realitza una exposició titulada *Filtre Rosa*, on mostra el seu treball a partir d'una mena de vegetacions que converteixen l'espai en una peça pròpiament dita en què el públic té la sensació de formar part de la mateixa obra artística.

— El mateix any, Josep Ripoll, que en aquells moments era a Andorra, exposa les seves màquines artístiques, agrupades com a "Fase 1, Fase 2, Fase 3, de la màquina Musiquintelecpenerativa".

— Posteriorment també hi exposen dos autors cabdals dins la història de l'art contemporani lleidatà, Albert Coma Estadella i Àngel Jové. L'exposició d'aquest darrer té molt ressò mediàtic i la mostra de Coma és molt important, perquè l'Albert mostra, sota el títol *Estructures 78-80*, la darrera obra que estava fent en aquells moments.

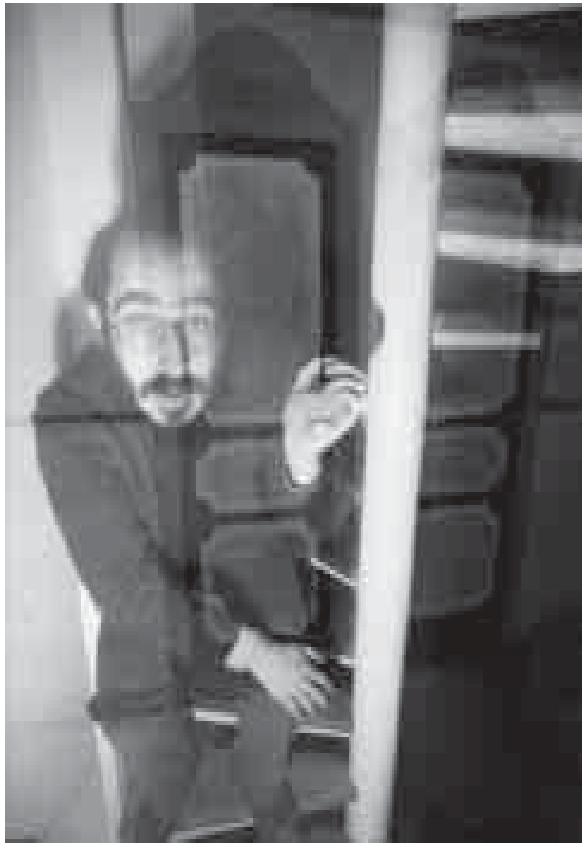
— El mateix 1981 L'Ereta Taller acull dos muntatges molt interessants, un de l'Escola Municipal de Belles Arts —que iniciava la seva trajectòria al carrer Talla-

Exposició Albert Coma Estadella

Exposició Antoni Abad

da— al voltant del solstici d'estiu, amb una gran roca instal·lada al bell mig de la sala sobre la qual incidia un raig de sol en un moment determinat del dia, i un altre anomenat *Visió del passadis*, que tancava aquest primer any i que, a partir d'un projecte inicial de Víctor Siurana,

Jaume Aluja: Visió del passadis

va convertir la sala en un passadis pròpiament dit de tonalitats pop, amb portes, catifes, fluorescents i llum negra.

— Voldria destacar, pel que fa al muntatge del solstici d'estiu, la participació de Carles Porta mitjançant la decoració de la façana de la llibreria amb un rellotge solar que, dos anys després, reconverteix en un Sant Joan punky per a la mateixa festa del més de juny.

— L'any 1982 exposa Rosa Siré en un muntatge que supera el fet purament pictòric, i on l'artista, en lloc de mostrar la seva obra recent, realitza una instal·lació a partir de la descomposició d'una de les seves peces amb motius inspirats en la quatricomia.

— Després de la Rosa és el torn de Benet Rossell, en aquells moments no gaire conegut a Lleida perquè, a diferència d'Àngel Jové, per exemple, no havia mantingut cap vincle inicial amb la ciutat, tot i que treballava i era molt conegut a França i Amèrica.

— Recordo molt l'exposició de Perico Pastor en la seva primera mostra a Lleida i Catalunya (en aquells moments treballava a Nova York). Encara que no era gaire conegut, la seva fou una de les exposicions més visitades i comentades.

— La programació de l'any 1982 es clou amb una mostra de Lluís Trepà, força temps allunyat de la nostra ciutat, i un muntatge de fotografies seriades sobre diferents aspectes del *kitsch* a Lleida.

Muntatge: Visió del passadís

Exposició Àngel Jové

— Sota els auspicis de Jaume Vallcorba Plana, l'any 1983 arriben a L'Ereta Taller tot un seguit d'artistes de fora de Lleida, com ara Jacint Todó, Oriol Tresserres i Francesc Carbonell, i torna a exposar Josep Ripoll, que realitza una sèrie d'ocells a partir d'objectes trobats, i Antoni Abad.

— Després, la jove artista lleidatana Montse Ruiz realitza un nou muntatge a l'espai i clouen aquest any les exposicions d'Antonieta Aguiló i Ernest Ibáñez.

Arribem així a l'any 1984 i, amb ell, a les acaballes d'aquesta conversa i del mateix L'Ereta Taller.

— El darrer any a la ciutat comencen a canviar les coses. Es fan espais nous, com ara la galeria Alfós 45, i les institucions prenen major protagonisme en el camp de l'art contemporani. Per la seva banda, la universitat, que inicialment era com un altre punt de trobada on tothom es coneixia, comença a créixer i a tancar-se en ella mateixa.

— Tot i això, els professors de l'Estudi General Frederic Vilà i Francesc Fité encara mantenen una important relació amb l'Ereta, igual que el crític Josep Miquel Garcia, que, recentment arribat de Barcelona, es vinculava a l'espai a través de les seves crítiques en la premsa.

— El 1984 és un moment d'*impasse*. Ja no es programen exposicions perquè, en aquells moments, ja havia exposat una generació molt concreta i calia buscar-ne una de nova.

— Potser tot plegat fa que es produeixi un cert aïllament vers la societat lleidatana respecte a anys anteriors. Ara ja quasi no es parla de l'Ereta, i les exposicions ja no tenien el ressò mediàtic d'altres temporades.

— Les reformes urbanístiques a la plaça comporten una progressiva degradació que acabarà amb L'Ereta Taller. La llibreria, però, perllongarà la seva existència fins al 1987, any en què, com a conseqüència directa de la marxa de la Universitat i d'un impacte social cada cop més negatiu, tanca, també, les seves portes al públic.

L'oblit —aquesta mena de forat en què sovint t'enterra aquesta ciutat quan no fa ni quatre dies ho contemplaves tot des de dalt del turó de la Seu— és el que més afecta Jaume Aluja, però sembla, donada la inexistència de qual-sevol tipus d'estudi sobre l'Ereta que, avui per avui, és un exemplar únic. Tot i això, no volem creure que el tema s'acabi aquí; de ben segur que demà ens tornarem a veure amb el Jaume i, potser més endavant, reprendrem aquesta conversa. Tan sols espero que encara quedi algú que sàpiga de què cony estem parlant.